

Handläggare
Malin Torberger
Telefon: 08-508 25 162**Till**
Socialnämnden
2022-01-25

Förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr. KS 2021/1688

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss om nya föreskrifter och allmänna råd i nära relationer..
2. Beslutet justeras omedelbart.

Fredrik Jurdell
SocialdirektörVeronica Wolgast Carstorp
Biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Socialstyrelsen har tagit fram förslag på nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Bakgrunden är bland annat ny lagstiftning på området samt att vissa bestämmelser i de nuvarande föreskrifterna och allmänna råden, SOSFS 2014:4, har uppfattats som oklara och till viss del tillämpats på ett icke avsett sätt. Det nya förslaget innebär bland annat att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta arbete med våldsutövare, att skrivningarna om riskbedömning stärks och att socialnämnden åläggs i en föreskrift att besluta om rutiner för när och hur personal ska ställa frågor om våld. Förvaltningen anser att många av de föreslagna ändringarna är bra, särskilt att arbetet med våldsutövare får föreskrifter och allmänna råd då det är en ny målgrupp och ett svårt arbete för socialtjänsten. Förvaltningen saknar dock allmänna råd om vad som bör ingå i en utredning av våldsutövare, vilket finns rörande utredningar av våldsutsatta vuxna och barn, tydligare skrivningar om våld i ungas nära relationer samt en mer distinkt

utredning av förslagens ekonomiska konsekvenser för socialtjänsten.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ett förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer till socialnämnden. Utöver socialnämnden har förslaget remitterats till stadsledningskontoret. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2022-01-25.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 19 januari 2022. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 20 januari 2022.

Ärendet

Socialstyrelsen har tagit fram ett förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, som ska ersätta nuvarande föreskrifter och allmänna råd på området, SOSFS 2014:4.

Bakgrund

Socialstyrelsen fick 2018 ett uppdrag av regeringen att fortsatt stötta genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Inom ramen för det uppdraget gjordes en uppföljning av SOSFS 2014:4, som ligger till grund för revideringen av densamma. Behoven av revidering hade uppkommit bland annat i de utredningar som myndigheten gör för att förebygga vissa skador och dödsfall. Vidare har frågor uppkommit rörande huruvida 6 kap. 1 § i SOSFS 2014:4, som anger att en utredning ska inledas om ett barn kan ha blivit utsatt för våld eller ha bevittnat våld, ligger inom ramen för vad Socialstyrelsen kan föreskriva. Under revideringsarbetet har nya bestämmelser trätt ikraft i socialtjänstlagen, rörande socialnämndens ansvar för att verka för att våldsutövare förändrar sitt beteende, som också har beaktats i revideringen av föreskrifterna och de allmänna råden.

Syftet med den ursprungliga uppföljningen var att undersöka om föreskrifterna och de allmänna råden är aktuella och ändamålsenliga. Resultatet visade sammantaget att föreskrifterna och de allmänna råden uppfattades som ett stöd för berörda verksamheter och att de har bidragit till att stärka området våld i nära relationer som ett specifikt verksamhets- och kompetensområde inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Behoven av ändringar handlar främst om upptäckt, skydd och stöd samt om att förebygga att våld utövas igen.

Föreslagna ändringar

För att möta ovan nämnda behov finns ett antal förslag till ändringar. Det handlar bland annat om stärkta krav på socialtjänst, hälso- och sjukvård och tandvård att arbeta med upptäckt av våld och ett förtydligande av hälso- och sjukvårdens ansvar att vid behov hjälpa den som utsatts för våld att komma i kontakt med socialtjänsten. Vidare föreslås förstärkningar av reglerna i SOSFS 2014:4 som rör riskbedömning och utredning av barn och vuxna för att socialtjänsten ska ge stöd och skydd utifrån den enskildes behov. Avseende förebyggande arbete anser Socialstyrelsen att det är viktigt att utveckla föreskrifter och allmänna råd för arbetet med dem som utövar eller har utövat våld mot närstående. Förslaget innebär att de flesta regler och rekommendationer i SOSFS 2014:4 flyttas över till en ny författning som ersätter den nuvarande. Samtidigt utökas tillämpningsområdet så att även arbetet med våldsutövare omfattas av de nya föreskrifterna och allmänna råden. Detta tydliggörs i förslaget genom att det står att författningen ska tillämpas i socialnämnders och vårdgivares ”arbete med våld i nära relationer”, till skillnad från i nuvarande SOSFS där det står att de ska tillämpas på arbete med våldsutsatta vuxna och barn.

Struktur och begrepp

Författningens struktur föreslås ändras i vissa delar. Dels föreslås en inledande översikt över författningens innehåll, dels flyttas bestämmelsen om ledningssystem till inledningskapitlet. Ambitionen är också enligt Socialstyrelsen att göra författningen mer lättläst och att tydliggöra vilka bestämmelser som gäller respektive profession, liksom vad som gäller för våldsutsatta barn respektive vuxna.

Arbete med våldsutövare

Det utökade tillämpningsområdet innebär att många föreskrifter och allmänna råd kompletteras med att även gälla våldsutövare. Det gäller det som står om socialnämndens mål och ansvar, rutiner, kartläggning och analys samt samverkan. Den del som handlar om insatser till våldsutövare utökas och tydliggörs avseende vilka insatser nämnden bör kunna erbjuda den som utövar våld. Bland annat föreslås att den som utövar våld ska erbjudas stöd i form av samtal, information om våld och andra övergrepp, hjälp mot sociala problem i form av exempelvis missbruk och ekonomi, hjälp till kontakt med hälso- och sjukvård och stöd i föräldraskap. Till detta har även tillfogats allmänna råd om att nämnden, vid bedömning av lämplig insats, ska ta hänsyn till våldsutövarens individuella mottaglighet och risken för återfall. Det sistnämnda motiveras med att gruppen våldsutövare är heterogen och att insatser därför behöver väljas och utformas med beaktande av individuella behov och bedömning av riskfaktorer.

Arbete med våldsutsatta vuxna

Den del av föreskrifterna och de allmänna råden som handlar om arbete med våldsutsatta har i förslaget utökats med ytterligare två faktorer som bör beaktas vid val och utformning av insatser, nämligen ekonomisk situation och kön. Vidare förstärks skrivningarna om riskbedömning i 5 kap. 1 § i författningen. I förslaget tydliggörs att en *ny riskbedömning ska göras vid behov*, att *den aktuella riskbedömningen* ska ingå i beslutsunderlaget och att nämnden *som en del av riskbedömningen* bör använda en standardiserad riskbedömningsmetod. Dessa förändringar föreslås utifrån att Socialstyrelsen har uppmärksammat i sina dödsfallsutredningar att riskbedömningar om fortsatt våld sällan gjorts i de ärenden som granskats, liksom att IVO sett detsamma i sin tillsynsrapport.

Arbete med barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld

En bestämmelse i SOSFS 2014:4 som, vilket har nämnts ovan, har väckt en del frågor hos professionen är 6 kap. 1 §. Denna paragraf anger att en utredning utan dröjsmål ska inledas om det kommer till nämndens kännedom att ett barn själv kan ha blivit utsatt för eller bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående. Enligt konsekvensutredningen har många upplevt att bestämmelsen har stärkt utsatta barns skydd, men det finns också komplexa situationer då det har varit oklart för nämnden om utredning ska inledas eller ej. Det kan till exempel handla om när en orosanmälan görs av någon som i sitt arbete får kännedom om att en vuxen har utövat våld mot närstående, men inte vet att dennes barn inte har haft kontakt med sin förälder under lång tid och inte har upplevt våldet. Detta kan vara fallet till exempel när en vuxen har utövat våld mot en partner, men har barn med en tidigare partner som inte har utsatts. Det kan också, enligt Socialstyrelsen, handla om orosanmälningar där uppgifterna redan är kända och utredda av socialnämnden. Sammantaget är Socialstyrelsens uppfattning att bestämmelsen har tillämpats på delvis på ett icke avsett sätt, varför den inte bör föras över till de nya föreskrifterna och allmänna råden. Socialstyrelsen föreslår istället en hänvisning till 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Paragrafen anger att om något som kan föranleda åtgärd av socialnämnden kommer till dess kännedom ska en utredning utan dröjsmål inledas. Att ett barn har blivit utsatt för eller bevittnat våld av eller mot en närstående bör vara en sådan uppgift och därmed bedöms inte en bestämmelse med samma innebörd, men som specifikt nämner våldsutsatthet, vara motiverat att ha i föreskrifterna.

Liksom avseende vuxenärenden stärks skrivningarna om riskbedömning i barnärenden. Ändringarna föreslås bli desamma

som när det gäller vuxna, det vill säga att en *ny riskbedömning ska göras vid behov*, att *den aktuella riskbedömningen* ska ingå i beslutsunderlaget och att nämnden *som en del av riskbedömningen* bör använda en standardiserad riskbedömningsmetod.

Att ställa frågor om våld

I SOSFS 2014:4 finns idag ett allmänt råd till socialnämnden och vårdgivare om att avgöra när och hur personalen i verksamheterna ska ställa frågor om våld för att kunna identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp respektive vård och omvårdnad. I den nya författningen föreslås detta bli en föreskrift. Föreskriften innebär att socialnämnden ska fastställa rutiner för när och hur personalen ska ställa frågor om våld för att upptäcka utsatta vuxna och barn respektive personer som utövar våld mot närstående och som behöver insatser för att förändra sitt beteende.

Utökat ansvar att hjälpa personer till kontakt med socialtjänsten

Socialstyrelsen har i sina dödsfallsutredningar noterat att den samhällsaktör som den utsatta får kontakt med, till exempel sjukvården, sällan informerar om socialtjänstens stöd och insatser och erbjuder hjälp till kontakt med socialtjänsten. Det nya förslaget innehåller en föreskrift som anger att hälso- och sjukvården ska informera om socialtjänstens stöd och insatser samt vid behov och med den enskildes samtycke hjälpa den enskilde att komma i kontakt med socialtjänsten.

Redaktionella ändringar

Några redaktionella ändringar föreslås, bland annat

- bestämmelserna under rubriken "samverkan" justeras språkligt för att förtydliga vad som gäller vid olika typer av samverkan och hur samverkan förhåller sig till bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt. Även hänvisningen till bestämmelsen i 2 kap. 7 § SoL om samordnad individuell plan (SIP) justeras språkligt och placeras sist i kapitlet
- rubriken till det kapitel som handlar om kompetens (4 kap. i SOSFS 2014:4) ändras så att den bättre speglar innehållet i hela kapitlet. Nuvarande kapitelrubrik flyttas ner så att det tydligare framgår vilken bestämmelse de allmänna råden refererar till. Vidare läggs de allmänna råden om kompetens vid handläggning och uppföljning samman under en gemensam underrubrik. Upplysningsbestämmelsen (4 kap. 1 § i SOSFS 2014:4) om krav på utbildning för att utföra vissa uppgifter som gäller barn och unga anpassas till ny lagstiftning

Ekonomiska konsekvenser för socialtjänsten

Konsekvensutredningen innehåller också resonemang om de ekonomiska konsekvenserna av de nya förslagen. I flera fall nämns att det är svårt eller omöjligt att göra uppskattningar av kostnaderna, bland annat för att kommuner kan ha kommit olika långt i arbetet idag. Vissa har redan rutiner inom området medan andra behöver ta fram nya, och så vidare. På grund av pågående pandemi har man valt att inte skicka ut någon enkät till samtliga kommuner utan att istället intervjua fyra kommuner av olika storlek (där Göteborg är den största) för att bedöma kostnader för förslagen. Beräkningarna är gjorda utifrån ett antal personalkategorier som finns inom socialtjänsten och som kan beröras av förändringarna.

Lönekostnaderna är hämtade ur Statistiska Centralbyråns lönedatabas för år 2020. Beräkningarna innehåller enbart administrativa kostnader såsom personalkostnader, övriga kringkostnader är inte beräknade. Nedan följer resultatet av beräkningarna i korthet:

Socialnämnden ska fastställa rutiner för när och hur personalen ska ställa frågor om våld

Här har man utgått från att en verksamhetsutvecklare tar fram förslag till rutiner, och att det tar 42 – 160 timmar, vilket resulterar i en kostnad om cirka 30 000 – 100 000 kronor per kommun, beroende på om rutinerna behöver tas fram från grunden eller enbart modifieras. Man har inte beräknat kostnader för implementering av de nya rutinerna.

Fler omständigheter som påverkar våldsutsattas behov av stöd och hjälp

Här avses det allmänna rådet om att ekonomisk situation och kön bör läggas till bland faktorer som bör beaktas vid val och utformning av insats till den våldsutsatta. Detta bedöms inte innebära några merkostnader för kommunen.

Socialnämndens utredningar och riskbedömningar avseende våldsutsatta vuxna som har utsatts för våld

Här har man försökt beräkna kostnaden för att vid behov göra upprepade riskbedömningar i ärenden som rör våldsutsatta vuxna och barn. Denna kostnad är beroende av om man i kommunen redan idag gör nya riskbedömningar vid behov, eller om detta blir ett nytt sätt att arbeta och därmed en ny kostnad. Enligt konsekvensutredningen beräknas en ny riskbedömning, som görs av socialsekreterare, ta ca. 1,5-8 timmar, såvida den inte ska vara fördjupad, då beräknas den kunna ta upp till 48 timmar. Kostnaden beräknas därför kunna variera mellan 660-21 600 kr per riskbedömning.

Socialnämndens utredningar och riskbedömningar avseende barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld

Beräkningarna avseende riskbedömningar i barnärenden är desamma som de ovan nämnda för vuxenärenden.

Socialnämndens arbete med personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp

- *Utökat tillämpningsområde*

Att författningens tillämpningsområde har utökats till att även omfatta arbete med personer som utövar våld mot närstående bedöms inte i sig innebära några ökade kostnader för kommunerna.

- *Mål och ansvarsfördelning*

Det är socialnämnden som ansvarar för att fastställa målen samt fastställa var i verksamheten ansvaret för att utreda och följa upp ärenden kopplat till våldsutövare ska ligga.

Tidsåtgången för nämnden uppskattas till mellan 40 minuter – 8 timmar, vilket motsvarar en kostnad om ca 265 – 3 180 kronor. Underlagen till nämnden antas tas fram av en verksamhetsutvecklare eller socialsekreterare och ta olika lång tid beroende på om det finns uppdaterade riktlinjer sedan tidigare eller ej. Förslaget resulterar i en kostnad om cirka 12 000 – 80 770 kronor per kommun, beroende på hur stora justeringar i riktlinjerna som behöver göras och på vilken personalkategori som tar fram underlagen.

Implementeringskostnader har inte beräknats.

- *Kartläggning och analys*

Avser förslaget om att kommunen ska åläggas att analysera om utbudet av insatser som erbjuds våldsutövare motsvarar behovet i kommunen. Beräkningen är gjord med antagandet att det är en socialsekreterare eller verksamhetsutvecklare som genomför kartläggning och analys, och kostnaden hamnar på 3900-150 000 kr, beroende på tidsåtgång.

Tidsåtgången beräknas ligga mellan 5 och 240 timmar, beroende av metod, omfattning med mera.

- *Information om nämndens verksamhet till våldsutövare*

Socialstyrelsens förslag till ändringar i det allmänna rådet avseende information enligt 3 kap. 4 § SoL innebär att socialnämnden bör planera för hur grupper och enskilda ska nås med information om nämndens verksamhet även kopplat till våldsutövare. Att ta fram informationsmaterial bedöms ta 4-80 timmar och kosta 2000-41 200 kr. Beräkningen bygger på att det är en socialsekreterare eller en kommunikatör som tar fram materialet.

- *Insatser till våldsutövare*

Förslaget innebär att de nuvarande allmänna råden om insatser till våldsutövare görs om till allmänna råd och

föreskrifter, samt att insatserna ska erbjudas med utgångspunkt i den enskildes förutsättningar och behov. Det görs också en hänvisning till det nya stycket i 5 kap. 11 § SoL som rör våldsutövare. De allmänna råden består i vilka insatser som bör kunna erbjudas våldsutövare, som redogjorts för ovan. Enligt konsekvensutredningen är det svårt att uppskatta kostnader för detta, eftersom det ser olika ut i olika kommuner hur mycket som redan görs i arbete med våldsutövare. Det går vidare inte att beräkna kostnader för utbildningsinsatser enligt utredningen, eftersom man inte vet vilka utbildningar som kan vara nödvändiga.

Kostnader för de olika föreslagna insatserna har beräknats utifrån vad en intervjuad kommun har uppskattat. Man har utgått från lönen för socialsekreterare då man inte funnit lönestatistik för behandlare och steg 1-terapeut som den intervjuade kommunen också nämnt. Kostnaden för respektive kommun varierar givetvis också beroende på antal våldsutövare, som enligt utredningen inte går att uppskatta.

Information om våld och andra övergrepp beräknas ta 32 – 48 timmar beroende på om en riskbedömning behöver göras. Kostnaden per ärende uppskattas då till 14 108 – 21 162 kronor.

Stödsamtal och påverkans- och behandlingsinsatser Om stödet sker i samband med gruppverksamhet uppskattas tidsåtgången till 48 timmar, på individbasis uppskattas arbetsinsatsen till 40 timmar. Kostnaden uppskattas då till 21 162 kronor på gruppbasis och 17 635 kronor på individbasis.

Stöd i föräldraskap uppskattas ta sex timmar och kosta 2 645 kronor per ärende.

Stöd vid sociala problem med bl.a. missbruk, ekonomi, bostad och arbete uppskattas ta 120 timmar i snitt per ärende och kosta 52 904 kronor.

Jämställdhetsanalys

Mäns våld mot kvinnor kan ses som den yttersta formen av ojämställdhet. Kvinnor utsätts för våld från män i högre grad än män utsätts av kvinnor, framförallt när det handlar om fysiskt våld och sexuellt våld. Våldet mot kvinnor är också i större utsträckning av sådan art att den utsatta behöver uppsöka sjukvård för sina skador, eller avlider. Utifrån dessa fakta blir också stöd och skydd till våldsutsatta till en del en jämställdhetsfråga. Stödet syftar till att stärka den som utsatts på olika sätt – psykosocialt, med bostad,

ekonomiskt, medicinskt - för att hon ska kunna leva ett liv fritt från våld. Även skyddet syftar till en fristad från våld och ibland om att rädda liv. Sammantaget handlar det om att stärka den utsattas möjligheter att leva sitt liv som hon önskar, vilket inte ska begränsas på grund av könsaspekter. En annan del av arbetet mot våld i nära relationer handlar om att ge stöd till dem som utövar våld, och där är män överrepresenterade, för att våldet ska upphöra. Stödet och skyddet behöver vara av god kvalitet och inte vara beroende av var i landet den som utsatts bor, vilket nationella föreskrifter och allmänna råd bidrar till. Arbetet med våldsutövare är relativt nytt som ett eget fält inom socialtjänsten och tillgången till insatser för målgruppen varierar därför över landet. Förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd bedöms öka kvaliteten på insatserna till målgrupperna och förtydliga vilket ansvar kommunerna har att ge stöd till dessa målgrupper. Detta bedöms vara till gagn för jämställdheten.

Barnkonsekvensanalys

Att barn far illa av att uppleva våld, genom att själva vara utsatta eller i föräldrarnas relation, är känt sedan länge. Att stärka arbetet med riskbedömningar i barnärenden kan därför ses som en gynnsam utveckling ur ett barnperspektiv. Utifrån ett barnperspektiv kan det finnas en viss farhåga att barnens ställning ska försvagas när paragrafen om att utredning alltid ska inledas när ett barn kan ha upplevt våld tas bort, men under de år den har funnits med har den bidragit till att detta arbete stärks. Eftersom motsvarande lagstiftning finns bör inte barnens ställning i den aspekten försvagas. Däremot finns en risk att tonåringar som utsätts för våld i en parrelation hamnar i skymundan när den gruppen inte nämns specifikt i förslaget.

Föräldrarnas mående och föräldraförmåga har också en stor inverkan på barns mående och utveckling, och förslaget innehåller förstärkningar kring stöd och skydd till våldsutsatta vuxna som kan gynna barnen. Exempelvis kan nämnas stärkta skrivningar om riskbedömning och att ekonomisk hjälp och hjälp mot missbruk och beroende ska finnas med som stöd en våldsutsatt kan behöva. Vidare bör det vara gynnsamt ur ett barnperspektiv att man utökar föreskrifternas och de allmänna rådens tillämpningsområde till att även omfatta arbetet med våldsutövare. En pappa eller mamma som upphör med att utöva våld är en stor vinst i de egna barnens liv men också på samhällsnivå.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar revideringen av föreskrifterna och de allmänna råden om våld i nära relationer och ser att många av förslagen till ändringar är bra. Det är välkommet att

tillämpningsområdet utökas till att omfatta våldsutövare. Arbetet med våldsutövare i nära relation upplevs ofta som svårt av socialtjänsten och det saknas tydlig evidens kring metoder. Därför är det positivt att Socialstyrelsen ger vägledning i form av allmänna råd och föreskrifter även för denna målgrupp, inte minst när det också finns ny lagstiftning på området sedan i somras. En grupp som förvaltningen gärna hade sett synliggjord i förslaget till ny författning är vuxna utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Personer under 18 år som utsatts för hedersvåld nämns i flera allmänna råd och föreskrifter i förslaget, förvaltningen anser att även personer som är över 18 år och utsatta för denna typ av våld bör inkluderas.

Struktur, begrepp och redaktionella ändringar

De föreslagna ändringarna avseende struktur och begrepp är bra. Framförallt välkomnas tydliggörandet av vad som gäller för utsatta barn respektive vuxna samt att det blir separata kapitel för respektive profession som berörs av författningen. Förvaltningen önskar dock att begreppet ”bevittnat våld” ersattes med ”upplevt våld” när det handlar om barn vars närstående vuxna har utövat eller utsatts för våld. ”Bevittnat” för tankarna till att barnet ska ha sett våldet ske, men barn upplever våld mot en närstående vuxen även om det inte ser det ske. Barnet kan höra, det kan se spåren i form av sönderslagna saker i hemmet, skador hos den utsatta vuxna med mera, vilket också är skadligt och påverkar barnet negativt.

Förvaltningen anser att de föreslagna redaktionella ändringarna är bra.

Arbete med våldsutövare

Som nämnts ovan är förvaltningen positiv till att målgruppen våldsutövare föreslås omfattas av den nya författningen och det är också bra att det framgår av allmänna råd vilka insatser som bör kunna erbjudas.

I det allmänna rådet till 6 kap. 5 § i det nya författningsförslaget står att nämnden ska ta hänsyn till ”våldsutövarens individuella mottaglighet för insatsen och risken för återfall”. Förvaltningen anser denna skrivning något vag och är inte säker på hur den ska tillämpas i praktiken. Förvaltningen upplever att ”återfall” är ett något märkligt begrepp i sammanhanget då det ger en bild av att alla våldsutövare som söker hjälp har upphört med det våldsamma beteendet, vilket inte stämmer (det är snarare relativt ovanligt enligt förvaltningens erfarenhet). Våldsproblematiken är ofta pågående och det blir då mer relevant att tala om att våldet upprepas och/eller eskalerar. För att bedöma risken för återfall/upprepat våld ser förvaltningen att det finns behov av evidensbaserade metoder

avsedda för socialtjänsten. Idag används FREDA Farlighetsbedömning som en del av riskbedömningen i arbete med våldsutsatta, men såvitt förvaltningen känner till finns inget motsvarande, som är granskat och vänder sig till socialtjänsten, för arbete med våldsutövare. Eventuellt skulle det även vara önskvärt med vägledning kring vilka insatser som lämpar sig för vilken ”risknivå”.

Förvaltningen saknar ett avsnitt i den nya författningen som rör utredning av våldsutövare. Det finns avseende våldsutsatta vuxna (4 kap.) respektive barn (5 kap.) och förvaltningen finner det märkligt att det inte finns för våldsutövare. Det är en förhållandevis ny målgrupp för socialtjänsten (även om de alltid har funnits inom socialtjänstens målgrupper) och det finns därför stora behov av vägledning på området. Likaså anser förvaltningen att man bör överväga om det i kapitel 3, som handlar om kompetens hos personalen, bör införas i det allmänna rådet att socionomexamen bör vara ett krav vid arbete med ärenden som rör våldsutövare, precis som det idag är i ärenden rörande våldsutsatta vuxna.

Arbete med våldsutsatta vuxna

Förvaltningen är positiv till förslagen om att stärka skrivningarna om riskbedömning i ärenden som rör våldsutsatta vuxna. Riskbedömning är en färskvara och det bör betonas i författningen på föreslaget sätt, liksom att en standardiserad bedömningsmetod bör vara *en del av* riskbedömningen men inte ska utgöra hela bedömningen.

Enligt förslaget ska det i det allmänna rådet som rör vilka insatser som bör kunna erbjudas våldsutövare ingå ”hjälp mot sociala problem i form av exempelvis missbruk och ekonomi”. Förvaltningen menar att detta bör ingå även i det allmänna rådet till 6 kap. 1 § som rör vilket stöd våldsutsatta bör kunna erbjudas. Våldsutsatthet kan leda till andra sociala problem, liksom att ha andra sociala problem kan innebära en ökad sårbarhet för våld från närstående. Vi vet också att exempelvis kvinnor i missbruk är en extra utsatt grupp för våld i nära relationer, och att helhetstänkandet är viktigt i arbetet med dessa personer. Därför bör det tydliggöras även i det allmänna rådet.

Arbete med barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld

Enligt det nya förslaget ska inte bestämmelsen om att utredning ska inledas på alla barn som kan ha blivit utsatta för eller bevittnat våld föras över till den nya författningen. Förvaltningen anser att bestämmelsen har varit viktig för att belysa vikten av att våldsutsatta barn inom socialtjänsten får sina behov utredda, men

instämmer utifrån de svårigheter bestämmelsen har inneburit i uppfattningen att den inte bör flyttas över till den nya författningen.

Förvaltningen anser, precis som när det gäller våldsutsatta vuxna, att det är bra att skrivningarna om riskbedömning stärks.

Förvaltningen ser en risk att minderåriga ungdomar som blir utsatta för våld av en partner eller utövar våld mot en partner, inte synliggörs tillräckligt i det nya förslaget. Förvaltningen bedömer att det finns en risk att socialtjänsten enbart tänker på barn som blir utsatta av en närstående vuxen eller bevittnar våld av eller mot en närstående vuxen, när kapitlets namn är "Socialnämndens utredning av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld". I texten nämns också genomgående "våldsutsatta barn och barn som bevittnar våld". Ett förtydligande av detta är önskvärt.

Ytterligare något förvaltningen önskar skulle tydliggöras är vilka stödinsatser som kan vara aktuella för våldsutsatta barn, utifrån evidens och beprövad erfarenhet, liksom att vikten av att uppmärksamma eventuella syskon skrevs in i den del som handlar om barn. Förvaltningen ser också ett behov av att frågor om skolgång för barn som vistas på skyddat boende lyfts i de nya föreskrifterna. Att klara skolgången är en viktig skyddsfaktor och idag får inte alla barn som vistas på skyddat boende sin skolgång säkerställd.

Att ställa frågor om våld

Förvaltningen ser positivt på förslaget att socialnämnden ska åläggas att besluta hur och när frågor om våld ska ställas av personalen till klienterna. Förvaltningen menar dock att man bör överväga om föreskriften även skulle innehålla uppgifter om inom vilka verksamhetsområden frågor ska ställas, eller om det skulle vara ett allmänt råd. Forskning visar att vissa grupper av personer är extra utsatta för våld från närstående, däribland kvinnor i missbruk och inom psykiatri. Här bör övervägas om författningen ska innehålla en föreskrift eller allmänt råd som anger att man inom missbruk och beroende samt socialpsykiatri alltid ska ställa dessa frågor. Förvaltningen kan också se att föreskriften eller det allmänna rådet skulle ange viss problematik som motiv för att fråga om våld, snarare än att det skulle vara kopplat till vissa verksamhetsområden. Exempelvis att när socialtjänsten träffar personer som har ett missbruk, eller en psykiatrisk diagnos, ska frågor om våld ställas. Den exakta utformningen kan diskuteras men förvaltningen vill ändå belysa vikten av att frågor om våld uppmärksammas. Med den föreslagna föreskriften riskerar det att bli väldigt olika i olika kommuner, vilket inte är motiverat med

beaktande av vad forskningen säger om utsatthet hos olika grupper i samhället.

Ekonomiska konsekvenser för socialtjänsten

Som framgår av konsekvensutredningen är det svårt att göra exakta ekonomiska beräkningar av konsekvenserna för denna typ av författningsändringar. Förvaltningen anser emellertid att den ekonomiska konsekvensutredningen kunde varit något mer omfattande med fler uppgifter, exempelvis avseende förändringarna kopplade till arbetet med våldsutövare. Det finns ett antal kommuner i landet, däribland Stockholm, som arbetar med våldsutövare i särskilda mottagningar för våld i nära relation och som man kunnat inhämta underlag ifrån. I Stockholm utförs arbetet på fyra relationsvåldscentrum, och eftersom de har startats upp relativt nyligen finns färskare siffror och uppgifter om bland annat vilka typer av utbildningar som har ansetts vara nödvändiga för chefer och medarbetare.

Förvaltningen ställer sig tveksam till flera av uppskattningarna av hur lång tid olika arbetsuppgifter tar, liksom spännvidden i de uppskattade kostnaderna. En fördjupad riskbedömning i ett vuxenärende beräknas kunna ta upp till 48 timmar, det vill säga 6 hela arbetsdagar, vilket förvaltningen uppfattar som ett mycket stort antal timmar. Kostnaden för en riskbedömning (eventuellt fördjupad) anges ligga på 660-21 160 kronor, vilket är en stor spännvidd. Även avseende att kartlägga och analysera om utbudet av insatser motsvarar behoven anges en siffra med stor bredd, nämligen 3900 – 150 000 kronor. Förvaltningen menar att det är tveksamt vad dessa beräkningar säger, när kostnaden kan variera så kraftigt för en och samma arbetsuppgift. Kostnaden för att ta fram informationsmaterial kopplat till våldsutövare beräknas vara 2000-41 200 kronor och arbetet beräknas utföras av en socialsekreterare eller en kommunikatör. Förvaltningen har relativt nyligen genomfört en kartläggning, av hedersvåld, och tar regelbundet fram informationsmaterial. Utifrån dessa erfarenheter är bedömningen att kostnaderna i utredningen är lågt räknade.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilagor

1. Konsekvensutredning – förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer
2. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer